

MERÉNYI FERENC: A MAGYAR ÉPÍTÉSZET 1867—1967.

A XIX. század második és a XX. század első fele a magyar építészetben a virágzás korát jelentette. Szinte elképzelhető a könyv alapján, mi minden épült a jelzett korszakban! Merényi sorra veszi és jellemzi az egész történelmi Magyarország valamennyi lényeges épületét, a Székelyföld legdélibb zugától a felvidéki kisvárosokig, Kárpátaljától Muraközig. Arányérzéke — a század első felének bemutatásánál kitűnően érvényesül. Nem hagyja figyelmen kívül a műemléki vonatkozásokat sem, már amennyire a szűkreszbott terjedelem engedi. Mivel maga is a műemlékvédelem szakembere, érzékenyen nyúl azokhoz az építészeti törekvésekhez, amelyekben — a múltban — a táji jelleg is érvényesült. Szépen méltatja *Lechner Ödön* építészét, *Lajta Béláét* és a *Zrumeczky—Kós—Meggyasszay* vonalat, de megtorpan, amikor a mi korunkban kellene a hasonló törekvéseknek nyomatékosabban hangot adni (gondolunk itt *Callmeyer Ferenc*, *Makovec Imre*, *Zalaváry Lajos* munkáira), noha néhány sikerült fényképet az ő munkáikról is közöl. Mindehnyt a világon igyekeznek az építészek a táji jelleget érvényesíteni, de ez a törekvés jellemző a belsőépítészetre is.

Amilyen jól és biztonságosan mozog a szerző az 1867—1944 közötti korszak megítélésében, éppen olyan bizonytalaná válik a következő évtizedek vizsgálatánál. A kortársi közelség gátolja a közsímsert tények kritikai elemzésében. Hogy a toronyházakat mint lakóhelyet nálunk semmi sem indokolja (de még a nagyobb népsűrűségű Nyugat-Európában is alig-alig építenek ma már családi lakások céljára ilyeneket), sem a terület, sem a közművesítés, arról a szerző nem

vesz tudomást. Szintúgy arról sem, hogy a toronyházakban nem lehet gyerekeket nevelni, hogy ez az építkezés modern lakótelepeinken milyen szociális feszültséget okoz, már pedig az ember a fontos, nem a Föld, amelyen a lakótelep épül. A toronyházak bizonyos emeletszámpon felül nem is gazdaságosak, a szűk alapterületű lakások viszonylag költségesebbek a nagyobb alapterületűekhez képest — minderről *Perényi Imre* is írt már, szerzőnk azonban meg sem említi. Pedig ez a kritika az építészeti közgondolkodás korszerűsítését is elősegítené. De nemcsak a bírálatot mulasztja el, hanem dicsérete is félrevezető olykor. Pl. *Weiner Tibor* esetében, kinek egyetlen önállóan tervezett épülete Dunaújvárosban látható, és köztudomásúan a legcsúnyább épület az egész városban, körül is építették, hogy ne nagyon tűnjék szembe. Mi teszi hát kiválónak mint építész? Kötetnyi írás bizonyítja az ellenkezőjét, s ezt a kortársnak is illik tudomásul vennie, ha az utóbbi évtizedekről szóló mondanivalója iránt bizalmat akar gerjeszteni.

Némely vonatkozásban viszont Merényi összefoglalása egészen újszerűen hat. *Molnár Farkasról* pl. éppen a szerző adatai alapján derül ki, milyen sok megbízásban részesült a két világháború közötti válságokkal sújtott társadalmától. (Ügyszintén *Kozma Lajos* is.)

Elfogadható Merényi elismerő véleménye ipari építészetünkről is, amely sikerültebb, mint a lakásépítészetünk. — A szépen kiállított könyvhöz nem készült index, noha azzal, mint kézikönyv, sokkal használhatóbb lenne. (Műszaki, 179 l. 22,50 Ft)

Szij Rzső